

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

# Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, [www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.cedar.nl/pro](http://www.cedar.nl/pro)).

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.*

[info@boomamsterdam.nl](mailto:info@boomamsterdam.nl)  
[www.boomuitgeversamsterdam.nl](http://www.boomuitgeversamsterdam.nl)

## De opbrandfactor van Jay Vleugels

KAROLINE MARTENS

De *Callboys*<sup>1</sup> is een Vlaamse televisieserie waarin de mannelijke seksualiteit op komische wijze op de spits wordt gedreven. Een groepje vrienden start een zaak waarin zij net dat ietsje meer aanbieden in de *call-business*: geen drugs en rock-'n-roll, wel gouden drank, kleverige dialogen en rijkelijk gepronk met fallussen. En hoewel onze jongens op seksueel vlak niet echt prikkelend te noemen zijn en er allicht betere porno en meer soevereine erotiek bestaat, kunnen ze menig mensenhart veroveren. Wat is het dat op een verwarmende en vitaliserende manier aantrekt en verbindt? De tragikomische golfbewegingen, van kinderlijke zelfoverschatting tot vernedering die zo herkenbaar zijn? De tussentijdse schakels van troostende verbinding?

Onze Callboys, verbonden in wat men een 'bromance' noemt, laten hun infantiele narcistische verlangens in een gedeelde illusie van zelfoverschatting heropleven in de belichaming van honderden gepersonaliseerde dildo's en roepen zo het failliet van hun bedrijfje over zich af.

Jay Vleugels, met zijn fenomenale blonde paardenstaart, is mijn favoriete personage. Zijn dildo geornamenteerd met dito staart en vleugels spant de kroon. Als na een episode van brekende rivaliteit en regressie Jay zich wil herpakken, belandt hij door overschatting van eigen krachten met een ver-

lamming in het ziekenhuis. Hij zal nooit meer zijn vleugels kunnen spreiden in een race op zijn motorfiets. Als gebaar van troost en herstel recyclet zijn rivaliserende vriend de remkabels van zijn moto en weeft ze door zijn lange blonde staart, plechtig vastgehecht met het merkplaatje 'Triumph'. Wanneer ze opgetogen op pad gaan, slaat het noodlot meedogenloos toe als het merkplaatje tussen de deuren van de lift blijft steken.

Soms, als ik de behoefte voel me te willen onderscheiden, als verdediging tegen een kwetsbaar zelfgevoel en me zodoende weer eens op een gevaarlijk hellend imaginair vlak dreig te begeven, groet ik hem vanbinnen: 'Hallo Jay'.

Zijn specifieke manier om zijn zelfgevoel op peil te houden doet me denken aan 'de opbrandfactor, een nieuwe visie op burn-outpreventie' (Schouten 2014). Het boeiende van dit coachingboek is dat het onbewuste drijfveren (de opbrandfactoren) centraal stelt in het nastreven van ideaalbeelden, hetgeen resoneert met wat Freud zo mooi beschrijft in zijn introductie tot het narcisme: 'Op dit ideale Ik richt zich nu de eigenliefde welke gedurende de kinderjaren door het werkelijke Ik genoten werd. De mens is hier, zoals steeds wanneer er libido in het spel is, niet bij machte gebleken van de eenmaal genoten bevrediging af te zien. Hij wil de narcistische volmaaktheid van zijn kinderjaren niet missen, en nadat hij haar heeft moeten laten varen omdat hij op zijn weg naar volwassenwording door vermaningen wordt gehinderd en zijn vermogen tot oordelen wordt gewekt, tracht hij

haar te herwinnen in de nieuwe gedaante van het Ik-ideaal' (Freud 1914, p. 55).

De opbrandfactoren zijn aldus mechanismen waarin we een tekort willen compenseren, bijvoorbeeld via 'skills' of vaardigheden (Kohut 1977): Ik ben misschien niet de slimste, maar wel de speciaalste, of de liefste of de ... Zo worden er in het boek negen opbrandfactoren beschreven: perfectie, nodig zijn, succes, echt zijn, kennis, veiligheid, plezier, kracht en harmonie. Jay leek mij opgescheept te zitten met opbrandfactor 4: 'Als ik echt mezelf ben en me onderscheid van andere mensen, dan ben ik uniek en word ik niet afgewezen. Dan hoeft ik mijn eigen alledaagsheid niet onder ogen te komen'. Wat hem echter paradoxaal genoeg letterlijk deed opbranden.

Wat ons allen sowieso verbindt, is de opdracht om met de 'condition humaine' om te gaan. Vanuit onze ontwikkeling, die start in volledige afhankelijkheid, waarbij 'His Majesty The Baby' maar even mag regeren, moet bij de ontmoeting met tekorten, vermaningen en bijhorende ontwikkelingstaken, de depressieve positie telkens opnieuw verworven worden. De houvasten en verdedigingsmechanismen die we in deze tocht denken gezocht en gevonden te hebben, dreigen toch telkens weer nieuwe gevaren en valkuilen met zich mee te brengen. Want, hoewel coachingboeken de wereld met zijn soms overrompelende complexiteit even overzichtelijk en bevattelijk lijken te kunnen maken, word ik er vaak ongelukkig van. Wat bezielt iemand om in tien stappen een genezing te promoten? De existentiële eenzaamheid laat zich niet zomaar om de tuin leiden.

Geef mij dan maar de divan: de curieuze, stuntelige, verrassende, soms pijnlijke *learning experience* op de bank, waarin de analytische relatie als bakermat kleur en beteke-

nis kan verlenen. De overdrachtsliefde waarin een opperste afhankelijkheid opnieuw kan oplaaien en waardoor verdrongen krachten opnieuw bij machte van het ik worden gebracht om sublimerende oplossingen te zoeken die het leven meer dan de moeite waard maken (Freud 1915). En libido kan aldus op synergetische wijze ook in vriendschappen zijn gading vinden ('bro-mance'). Want dreigen we via verdringing en het krampachtig streven naar imaginaire idealen toch niet te veel te verliezen?

Winnicott beschrijft hoe bijvoorbeeld compliantie, alias flink zijn, een gevoel van futiliteit met zich meebrengt (Winnicott 1971). Het is precies de tegenhanger daarvan, de creativiteit, die onze Callboys zo vanzelfsprekend weten te doen herleven. Zo zegt Freud hierover: 'Men zegt dat alle grote mannen iets infantiels moeten houden' (Freud 1910, p. 266). 'Opnieuw, als in de kinderjaren, hun eigen ideaal zijn, ook waar het seksuele streven betreft, dat is het geluk dat mensen willen nastreven' (Freud 1914, p. 63).

Met hun kinderlijk narcisme balanceren onze jongens op een hilarische, maar ook tragische manier tussen triomf en nederlaag. In hun authenticiteit en ongeremdheid blijven ze elkaar als vrienden in de psychische verwerking daarvan, steeds onverwacht tegemoetkomen, elk met hun eigen manier van zijn. Zoals een moeder, op haar eigen specifieke manier, voor haar kind een psychische huid tracht te weven. En zoals het in een analyse onthutsend, maar ook verwonderend kan zijn weer eens met infantiele en soms polymorf perverse stukken in onszelf in contact te komen, zo vind ik datzelfde gevoel ook bij onze Callboys terug. Het is de veiligheid en relaxedheid, die hen toelaat te spelen en creatief te zijn. En dat is wat het leven zin geeft (Winnicott 1971). Tegelijk doet het iets in onze herinnering

heropleven van een gedeelde transitionele illusie met vrienden, de wortels van een <bromance>. Verlangen we dit niet allemaal? Het is dat wat alleen in de intieme kamers tussen ons in kan bestaan en waar we bij het binnentreden onze verdedigingsmechanismen als overbodige jassen aan het rek in de inkomhal weghangen.

#### Literatuur

- FREUD, S. (1910). Een jeugdherinnering van Leonardo Da Vinci. In *Werken 5* (p. 266). Amsterdam: Boom, 2006.
- FREUD, S. (1914). Ter introductie van het narcisme. In *Werken 6* (pp. 347-348 en p. 354). Amsterdam: Boom, 2006.

- FREUD, S. (1915). Verdere adviezen over de psychoanalytische techniek (III): Opmerkingen over de overdrachtsliefde. In *Werken 6* (pp. 434-447). Amsterdam: Boom, 2006.
- KOHUT, O. (1977). *The restoration of the self*. New York: International Universities Press.
- SCHOUTEN, M. (2014). De opbrandfactor. Van opbranden naar opladen. Baarn: Marmer.
- WINNICOTT, D.W. (1971). *Playing and reality*. London: Tavistock.

#### Noot

- 1 *Callboys*: komische dramaserie uit 2016, in 2019 heruitgezonden op Belgische zender VIER. Scenario en regie door Jan Eelen. Geproduceerd door Woestijnvis en FBO.